

Дефинисање појмова

1. Облици казивања	
опис дијалог опис опис опис опис	
	Начин казивања или приповедања догађаја у књижевном делу, односно причање приче.
	Разговор између две или више особа.
	Обраћање једног лика самом себи или публици, без учешћа других ликова.
	Изношење мисли и осећања лика без изговорених речи, пружајући увид у његову унутрашњу психу.
	Начин описивања бића, ликова, појава, предмета.

2. Врсте приповедања	
приповедање у првом лицу приповедање у трећем лицу хронолошко приповедање ретроспективно приповедање	
	Приповедач говори као учесник или сведок догађаја, користећи заменицу „ја“. Овај облик омогућава субјективан увид у догађаје.
	Приповедач није учесник у радњи, већ описује догађаје користећи заменице „он“, „она“, „они“. Може бити свезнајући, имајући увид у мисли и осећања ликова.
	Догађаји се излажу редом како су се десили, од почетка до краја.
	Приповедач се из садашњости враћа у прошлост, често кроз сећања, како би испричао претходне догађаје.

3. Врсте дескрипције			
екстеријер	портрет	пејзаж	ентеријер
	Приказ одређене особе, односно њеног лика или фигуре, при чему се истичу и психолошке особености.		
	Пејзаж је опис природе или предела у књижевном делу, који може бити статичан или динамичан.		
	Опис унутрашњег простора неког објекта, најчешће грађевине.		
	Опис спољашњег простора, као што су улице, тргови или градови.		

4. Композиција и мотивација		
тема	карактеризација	композиција
фабула	сиже	мотив
	Низ догађаја у књижевном делу који су повезани узрочно-последичним везама и чине радњу.	
	Начин на који је фабула представљена у делу – редоследом којим се догађаји износе читаоцу, што може укључивати флешбекове, промене перспективе и слично.	
	Основна тематска јединица у књижевном делу – ситуација, предмет, осећање или идеја која се понавља и доприноси изградњи теме.	
	Основна идеја или проблематика којом се дело бави.	
	Начин на који аутор представља и развија ликове у делу.	
	Начин на који су делови књижевног дела повезани у целину.	

5. Етапе у композицији				
врхунац	перипетија	експозиција	расплет	заплет
	Увод у причу, представљање ликова, места и времена радње.			
	Појава сукоба или проблема који покреће радњу.			
	Најинтензивнији део радње, где сукоб достиже врхунац.			
	Неочекивани обрт у радњи који води ка решењу.			
	Решавање сукоба и завршетак радње.			

6. Врсте карактеризације ликова				
морална	друштвена	физичка	психолошка	језичка
	Опис спољашњег изгледа ликова, њиховог тела или стил одевања у циљу осликавања самог јунака.			
	Опис унутрашњег живота јунака, његових мисли, осећања, свести и подсвести, понашање.			
	Опис етичких особина лика, како се понаша и односи према другима, његових кључних особина (да ли лаже, да ли је храбар, праведан итд.).			
	Опис социјалних околности у којима живи, однос према средини у смислу имовинско стање, порекло, образовање, међуоднос са заједницом, утицај средине итд.			
	Опис говора лика на основу којег сазнајемо где живи, користи ли дијалекат, жаргон, посматрамо његов порекло.			

7. Књижевни родови	
књижевнонаучне врсте	епско-лирске врсте
драма	епика лирика
	Род у којем се приповеда о догађајима, ликовима и судбинама, кључна је наратива. Доминантно је у прози, али има и у стиху.
	Род намењен извођењу на сцени, у којем се радња остварује кроз дијалог и монолог ликова, без наратива.
	Род који изражава осећања, мисли и унутрашња стања субјекта, најчешће написана у стиху и нема развијену радњу. Доминантно је у стиху, али има и у прози.
	Род који представља спој осећања и приповедања, у коме постоји изражавање осећања лирског субјекта, али и истакнуте главне радње. Вук С. Карацић их назива „пјесме на међи“.
	Облици писања на граници између науке и уметности, у којима доминирају чињенице и знање, а циљ им је да информишу, образују и прошире видике, уз могућност изражавања личних ставова и уметничког стила.

8. Лирске врсте	
елегија социјална	песма у прози родољубива љубавна рефлексивна сатирична дескриптивна
	Тужна песма у се изражава бол због пролазности живота, губитака или неостварених љубави.
	Описна песма у којој песник субјективно описује природу и њене појаве.
	Песма у којој субјекат изражава осећања љубави, среће, патње или чежње.
	Песма у којој се приказују неправде, беда и тешкоће живота обичних људи.
	Песма у којој се исказује љубав према отаџбини, народу и националним вредностима.
	Мисаона песма у којој песник изражава дубоке животне истине, размишљања и осећања.
	Песма ју којој се исмевају мане појединаца или друштва кроз оштру критику.
	Песма која комбинује елементе поезије и прозе – писана је без стихова и риме, али садржи песнички језик, емоције, ритам, сликовитост и уметнички доживљај као у лирској поезији.

9. Типови строфе	
катрен	терцет дистих моностих
	строфа која се састоји од једног стиха.
	строфа која се састоји од два стиха.
	строфа која се састоји од три стиха.
	строфа која се састоји од четири стиха.

10. Стих и рима		
обгрљена рима	епски десетерац	лирски осмерац
александринац	цезура	парна рима
рефрен	опкорачење	укрштена рима
	Стих од десет слогова са цезуром после 4. Слога, карактеристичан за епску народну књижевност.	
	Стих од осам слогова са цезуром после 4. Слога, карактеристичан за лирску народну књижевност.	
	Стих од дванаест слогова са цезуром после 6. Слога, другачије се зове симетрични дванаестерац.	
	Пауза или прекид унутар стиха, који утиче на ритмичност.	
	Део стиха прелази логички и граматички у наредни стих како би ритам и смисао текли без прекида.	
	Стих или група стихова који се јављају више пута у току песме, обично на крају сваке строфе или на неким важним местима у песми.	
	Рима у којој се два узастопна стиха римују, а онда следи нови пар који се такође римује. (ААББ)	
	Рима у којој се први и трећи стих римују, као и други и четврти стих. (АБАБ)	
	Рима којој се римују први и четврти стих, као и други и трећи стих. (АББА)	

11. Епске врсте	
новела бајка	басна роман
	приповетка еп/епопеја
	Обимно епско дело у стиховима које у етапама и сликовито приказује важне догађаје, кроз „певања“.
	Обимно прозно дело у којем се приказују разноврсни ликови, сложени догађаји и животне прилике у ширем временском оквиру.
	Прозно дело средњег обима које приказује један догађај или доживљај главног јунака у језгровитој и динамичној форми.
	Кратко прозно дело које на сажет и уметнички обликован начин приказује један необичан догађај у јединственој композиционој целини, набијено драмским елементима и психологијом јунака.
	Прозно дело у коме се појављују натприродна бића и догађаји, а добро увек побеђује зло.
	Прозно дело у коме животиње (предмети) говоре и поступају као људи, и која носи јасну моралну поуку.

12. Епско-лирске врсте	
поема	романса
	балада
Балада	Врста народне епско-лирске песме која говори о појединцу (не народу) и догађају који има тужан крај.
Романса	Врста епско-лирске песме која говори о љубави, увреди части или мегданима и има срећан крај.
Поема	Врста епско-лирске поезије која може бити само уметничка песма која говори о догађају, са развијеном фабулом прожетом одећањима појединца, али и елементима драме.

13. Књижевнонаучне врсте	
биографија	аутобиографија путопис дневник мемоари
	Сећања аутора на догађаје којима је присуствовао, уз настојање да остане објективан и прецизан.
	Опис доживљаја, простора и људи које је аутор упознао током путовања.
	Дело које описује живот и рад значајне личности на основу проверених чињеница и извора.
	Приповест у којој аутор пише о сопственом животу, често из субјективног угла.
	Лично и хронолошко бележење догађаја, мисли и осећања аутора током одређеног периода.

14. Драмске врсте	
радио-драма и ТВ драма	драма у ужем смислу трагедија комедија
	Драмско дело које приказује смешне ситуације и људске слабости са циљем да насмеје и понекад поучи.
	Драмско дело у којем јунаци трагично страдају у борби за велике идеале, изазивајући саосећање и дивљење.
	Драмско дело које спаја елементе трагедије и комедије и реалистично приказује унутрашње борбе савременог човека.
	Протеже се један главни догађај, нису намењене за приказивање у позоришту, већ у другим медијима приказивања.

15. Типови комедије	
	интриге нарави карактера
	Смех изазива пренаглашена негативна особина јунака.
	Смех изазива приказ негативних особина друштва, власти, народа (исмевају се) .
	Смех изазивају неспоразуми или смешне ситуације, игре речима.

16. Особине драме	
	дидаскалије чин реплика појава / приказ слика
	Највећа целина у драми; обично обухвата значајан део радње и често се завршава великом променом или преломним догађајем, а у позоришту дизањем и спуштањем завесе.
	Мања целина у оквиру чина, која се мења када се промени место радње.
	Најмања јединица драме и означава излазак или улазак ликова на сцену.
	Говор лика у драми упућен другом лику, кроз који се развија дијалог и радња.
	Упутства писца у драмском тексту која описују изглед сцене, кретање, понашање и осећања ликова, као и начин на који се нешто изводи на сцени, нису намењене изговарању.

17. Стилске фигуре	
метонимија	ономатопеја
персонификација	
стални епитет	алитерација
анафора	
асонанца	епитет
епифора	метафора
	Преношења и опонашања гласова и звукова из природе.
	Нагомилавање и понављање истог самогласника унутар стиха.
	Стилски поступак понављања истих сугласника или групе сугласника.
	Понављање исте речи на почетку више узастопних стихова.
	Понављање последњих речи, једне или више њих на крају узастопних стихова.
	Фигура којом се на сликовит начин ближе одређује и конкретно означава главни појам и истичу нека изузетна својства предмета или бића: украсни придев.
	Епитети који се појављују као стални пратиоци одређених именица у нашој народној поезији
	Фигура којом се неживим и непостојећим стварима, појавама дају особине и својства живих бића.
	Средство преношења значења на основу сличности, назива се још и скраћено поређење.
	Фигура речи која се заснива на пренесеном значењу на основу неке унутрашње, логичке везе, слична метафори.

хипербола	градација	иронија	
алегорија	реторичко питање	словенска антитеза	
симбол	апострофа	поређење	контраст
	Средство које представља проширену метафору на целу поетску слику у песми или прозном делу – настаје низањем метафора.		
	Сигура помоћу које се апстрактни појам или појава замењују неким материјалним предметом који добија одређено значење.		
	Питање на које се не очекује одговор и среће се у поезији.		
	Директно обраћање личностима, предметима или појавама о којима се пише		
	Средство којим се неко својство, стање или деловање стилски истиче и појачава довођењем у везу, повезивањем с неким другим познатим својством коришћењем речи „као, налик, попут“.		
	Средство којим се истиче супротност између два догађаја, лика или појма – поређење по супротности		
	Врста поређења које се састоји од три дела: питање, одричан одговор и потврдан одговор.		
	Средство којим се нека појава, особина или догађај у књижевном делу преувеличано приказује.		
	Средство којим се постепено ређају слике, догађаји, осећања или поступци личности по јачини или опадању јачине.		
	Стилска фигура којом се речима даје супротан смисао од оног које имају у основном значењу; прикривено исмевање.		